

Hội Sấm Đầu Xuân

--- Lê Bá Liễu ---

Hội không quy định ngày tháng cụ thể bởi theo lẽ tự nhiên đó là việc của trời đất! Chẳng ai và không có bất cứ phương tiện nào có thể dự báo trước được thời khắc cụ thể tiếng sấm đầu tiên trong năm mới xuất hiện. Bởi tiếng sấm xuất hiện bất kỳ nên hàng năm sau tết Nguyên Đán, đồng bào dân tộc Thái phía tây Nghệ An lại háo hức chuẩn bị cho công việc mở hội đón mừng tiếng sấm đầu tiên trong năm mới. Đây không chỉ là tập quán, hơn thế còn là ngày thiêng liêng theo quan niệm của đồng bào Thái. Họ coi tiếng sấm đầu năm như hiệu lệnh của đất trời khởi đầu cho một năm lao động sản xuất với nhiều may mắn, con cái trong nhà, người già, người trẻ ai cũng khỏe mạnh, siêng năng, hiếu thảo.

Theo tục lệ từ xa xưa, khi nghe có tiếng sấm đầu tiên trong năm rền vang, ấy là lúc vào hội. Đầu tiên là các ông bố, bà mẹ.... với tư cách chủ nhà đánh thức con cái, anh em trong nhà dậy và đi khắp trong nhà mình. Đến đâu chủ nhà cũng chạm tay nhẹ vào các đồ dùng trong nhà với mục đích đánh thức chúng dậy và báo cho chúng biết ông trời đã cho ngày đẹp của năm mới, đồng thời chủ nhà cũng không quên đọc bài khấn cổ truyền bằng tiếng dân tộc mình. Sau nghi lễ đó, do đã chuẩn bị từ trước, mọi người trong nhà đều được phát một quả trứng gà và trong khi mọi người vẫn chưa được phép bước xuống đất, chưa được chải tóc, quét nhà.... thì thầy mo trong bản đóng lên hội công thứ nhất báo hiệu cho mọi người được tiến hành các thủ tục theo tập quán tại gia đình mình. Nhận được hiệu công, mọi người ai nấy đều vui vẻ rửa mặt, rửa trứng gà và cùng nhau đọc bài nguyện cầu cổ truyền bằng tiếng Thái, có nghĩa là: Ông Trời đã mở cửa cho một ngày đẹp của năm mới. Cầu cho mặt mình được trắng trẻo như trứng gà bóc, cầu cho mặt mình được trơn tru như quả dưa, được đỏ hồng như hoa vông tháng 9 từ trên chín tầng mây, ông trời nhìn xuống cũng thấy đẹp.

Xong việc rửa mặt, rửa trứng, trẻ nhỏ dùng một ống nứa rỗng hai đầu để làm ống hút nước súc miệng với ý nghĩ rằng mọi việc sẽ thông suốt, trôi chảy, sau đó mọi quả trứng đều được luộc chín và ai nấy đều ăn quả trứng phần mình. Kết thúc nghi lễ này là tiếng công hiện lần thứ hai của thầy mo báo hiệu cho cả bản làng, mọi người ăn mặc tươm tất cùng đến nhà thầy mo, mang theo hũ rượu cần hoặc các lễ vật khác tùy theo khả năng, không câu nệ, phân biệt giàu nghèo. Từ bấy giờ, lễ hội đón tiếng sấm đầu năm chính thức bắt đầu. Thầy mo - người được xem là cầu nối thần linh với mọi

người cùng với già làng, trưởng bản thông qua tiếng sấm nghe được đầu năm để nêu dự đoán chủ quan của mình về mọi diễn biến xảy ra trong năm mới. Thường những dự đoán đầu năm bao giờ cũng là những điều tốt đẹp, vui vẻ đầy phần khích cho mọi người cùng mở rượu cần và mở lời cầu chúc cho nhau năm mới gặp nhiều điều tốt, điều lành. Trong không khí phần khích, lạc quan nhận được từ lễ đón tiếng sấm, cả bản làng nao nức vào hội với các điệu Xòe, điệu Khắp uyển chuyển trên nền nhạc cồng, nhạc chiêng và đặc biệt không thể thiếu được âm thanh rộn ràng đặc trưng khi cả bản làng sôi nổi gõ chày vào những chiếc cối giã gạo thành điệu nhạc tung loảng đánh thức cả vùng núi rừng cùng nổi lên tiếng sấm lệnh may mắn đầu năm.

Có thể nói lễ hội đón tiếng sấm đầu năm của đồng bào Thái là một trong những lễ hội cổ truyền mang ý nghĩa tốt đẹp vì vậy còn được truyền nối đến bây giờ với nguyên bản sắc, đáng vẻ ban đầu. Có chăng một thay đổi về người chủ lễ hiện nay là các vị già làng, trưởng bản có uy tín thay thế vị trí các ông thầy mo để điều hành lễ hội. Ngoài tính lễ nghi vốn không cầu kỳ lãng phí, lễ hội đón tiếng sấm còn là dịp tập hợp, động viên mọi người đoàn kết, chăm chỉ siêng năng cùng nhau tạo dựng nếp sống khỏe, sống đẹp, sống có văn hóa, cùng các dân tộc anh em, góp phần xây dựng phong trào toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa.

Cũng bởi khó và không thể tiên đoán cụ thể thời khắc có tiếng sấm đầu năm, vậy nên sẽ là một bất ngờ may mắn cho những ai từng lên miền tây xứ Nghệ đúng vào dịp xuất hiện tiếng sấm đầu năm để được cùng đồng bào dân tộc Thái ở đây sống trong không khí vừa lãng mạn, phần khích, vừa thiết thực của lễ hội với những điều cầu chúc tốt đẹp, lành mạnh và vui vẻ mà mọi người vẫn dành cho nhau.